

Vissa frågor om behörighet för personal i hälso- och sjukvården och socialtjänsten

---

Till socialutskottet

Socialutskottet beslutade den 7 november att ge finansutskottet tillfälle att yttra sig om vissa motioner som behandlas med anledning av proposition 2012/13:175 Vissa frågor om behörighet för personal i hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Yttrandet avser både motioner som har väckts med anledning av propositionen och motioner från den allmänna motionstiden 2013 om olika behörighetsfrågor.

Finansutskottet yttrar sig om sammanlagt nio motioner. Utskottet har valt att avgränsa yttrandet till ärendets budgetmässiga aspekter. Med det avses här dels potentiella effekter på statsbudgeten, dels beslutsordningen enligt rambeslutsmodellen.

Utskottets överväganden

Propositionen

I proposition 2012/13:175 Vissa frågor om behörighet för personal i hälso- och sjukvården och socialtjänsten föreslår regeringen att riksdagen antar förslag till ändringar i lagar som rör behörighet för personal dels i hälso- och sjukvården, dels i socialtjänsten. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2014. Propositionen innehåller i korthet fyra förslag:

1. Yrket sjukgymnast föreslås få en ny skyddad yrkestitel – fysioterapeut.
2. En lagreglering av landstingens ansvar för att anställa tandläkare med specialisttjänstgöring i en omfattning som motsvarar det planerade behovet av tandläkare med specialistkompetens i klinisk verksamhet.
3. Behörighetskrav för att utföra vissa uppgifter inom den sociala barn- och ungdomsvården införs.
4. Inspektionen för vård och omsorg ska överta vissa mindre omfattande uppgifter från Socialstyrelsen.

Enligt regeringens konsekvensanalys bedöms förslagen inte få några ekonomiska konsekvenser för statsbudgeten. De kostnader som kan tillkomma för berörda myndigheter bedöms rymmas inom de befintliga anslagsramarna.

I övriga delar i propositionen gör regeringen bedömningar i olika behörighetsfrågor utan att lämna förslag till riksdagsbeslut. Nedan presenteras de bedömningar regeringen gör i vissa av de behörighetsfrågor som tas upp i de motioner som finansutskottet ska yttra sig om.

Regeringens bedömning om tandhygienistutbildning

Regeringen konstaterar i propositionen att det finns stöd för Behörighetsutredningens förslag att förlänga tandhygienistutbildningen mot bakgrund av remissinstansernas svar. För att få legitimation krävs två års högskolestudier, men en majoritet av studenterna väljer att även gå ett tredje år. Regeringen gör bedömningen att det för närvarande finns goda möjligheter för de tandhygienister som önskar att gå det tredje året och anser mot denna bakgrund att det inte finns tillräckliga skäl för en förlängning av utbildningen för att kunna utöva yrket (prop. 2012/13:175 s. 77).

Regeringens bedömning om specialistutbildning för sjukgymnaster

Regeringens bedömning är att det bör införas så få regleringar som möjligt för rätten att utöva ett yrke. Så länge inte utbildningens kvalitet försämras eller det framkommer att patientsäkerheten åsidosätts finns det inga skäl att införa en reglerad specialistordning eller skyddad specialistbeteckning för sjukgymnaster (prop. 2012/13:175 s. 71).

Motionerna

Motionerna innehåller förslag om förlängd tandhygienistutbildning från nuvarande två till tre år, förslag om ekonomiskt stöd för sjuksköterskor under specialistutbildning samt förslag om utökade utbildningsplatser för specialistsjuksköterskeutbildningar. En motion handlar om ansvaret för sjukgymnasters specialistutbildning. Nedan följer en kortfattad beskrivning av motionerna.

Tandhygienistutbildning

I kommittémotionerna 2013/14:So2 av Lena Hallengren m.fl. (S), 2013/14:So4 av Agneta Luttröpp m.fl. (MP) yrkande 2 och 2013/14:So1 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkande 5 samt motionerna 2013/14:So230 av Monica Green (S) och 2013/14:So236 av Barbro Westerholm (FP) begärs tillkännagivanden om att förlänga tandhygienistutbildningen till tre år. Motionärerna hänvisar bl.a. till att tandhygienister är den enda legitimerade yrkesgrupp som inte har en treårig utbildning och att detta påverkar utbildningens kvalitet och status och leder till brist på utvecklingsmöjligheter för yrkesgruppen. Några motionärer hänvisar också till Behörighetsutredningens förslag om att förlänga utbildningen till tre år och att samtliga remissinstanser som yttrat sig i frågan har tillstyrkt utredningens förslag.

Specialistutbildning för sjuksköterskor

I kommittémotion 2013/14:So1 av Eva Olofsson m.fl. (V) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör återkomma med förslag om hur antalet och andelen specialistsjuksköterskor ska öka. Motionärerna framhåller att en fjärdedel av alla specialistsjuksköterskor är 60 år eller äldre och att dessa snart kommer att gå i pension. Personalens kompetens inom hälso- och sjukvården är enligt motionärerna avgörande för att patienterna ska kunna erbjudas en god och säker vård.

I motionerna 2013/14:So673 av Lars Eriksson (S) och 2013/14:So674 av Carina Herrstedt (SD) finns liknande yrkanden, och motionärerna vill att riksdagen tillkännager för regeringen om att satsa på eller se över utbildningen av specialistsjuksköterskor. Motionärerna hänvisar till vårdens behov av fler sjuksköterskor med specialistutbildning.

I motion 2013/14:So291 av Cecilia Widegren (M) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om behovet av förbättrade villkor för sjuksköterskor som vidareutbildar sig till specialistsjuksköterskor. Motionären anför att arbetet med att uppmuntra sjuksköterskor bör intensifieras dels genom att man ser över villkoren för de sjuksköterskor som väljer att vidareutbilda sig, dels genom att ge ekonomiskt stöd till sjuksköterskor under vidareutbildningen.

Sjukgymnasters specialistutbildning

I motion 2013/14:So3 av Ingela Nylund Watz (S) föreslås ett tillkännagivande om att låta utreda frågan om ansvaret för sjukgymnasters specialistutbildning. Motionären anför att sjukgymnasternas specialisering inte är reglerad i författning. Det är i stället Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund som har utvecklat en specialistordning för sjukgymnaster.

Kompletterande information

Behörighetsutredningens syn på tandhygienistutbildning

Behörighetsutredningen föreslog i sitt betänkande Kompetens och ansvar (SOU 2010:65) att tandhygienistutbildningen ska förlängas till 180 högskolepoäng, dvs. från två till tre år, och att Högskoleverket ska ges i uppdrag att utforma ett förslag till ny examensbeskrivning för utbildningen. Enligt utredningen finns det behov av utökad kompetens och forskning inom tandhygienistens kunskapsområde för att åstadkomma en evidensbaserad vård och behandling. En treårig utbildning ger både en möjlighet att stärka kompetensen och en god vetenskaplig förankring för denna yrkesgrupp.

Tidigare behandling

Socialutskottet har tidigare behandlat yrkanden om sjuksköterskors specialistutbildning (rskr. 2012/13:115, bet. 2012/13:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg s. 44). Utskottet instämde i beskrivningen av det framtida behovet av välutbildade specialistsjuksköterskor men ansåg att det i första hand är landstingen som bör vidta åtgärder för att förbättra villkoren för sjuksköterskor som önskar vidareutbilda sig. Motionerna avstyrktes (ingen reservation).

Pågående arbete

Regeringen beslutade den 19 juni 2013 att uppdra åt Universitetskanslerämbetet att efter samråd med Socialstyrelsen föreslå hur de lärosäten som har tillstånd att utfärda specialistsjuksköterskeexamen i ökad utsträckning kan samverka sinsemellan och med hälso- och sjukvården (U2013/4058/UH). Syftet med ett sådant uppdrag om samverkan och uppföljning är att ta fram nya specialistinriktningar som kan möta hälso- och sjukvårdens behov av specialistkompetens för sjuksköterskor. Fördelarna med en samverkan är att det ökar yrkesgruppens anställningsbarhet och möjlighet att jämföra utbildningar nationellt och internationellt. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2014.

Specialistutbildning för sjuksköterskor i budgetpropositionen för 2014

Regeringen har gjort en tillfällig satsning på fler utbildningsplatser för specialistsjuksköterskor, men den kommer att upphöra helt enligt budgetpropositionen för 2014. Anslaget föreslås minska med 1 975 000 kronor 2015 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 226).

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet väljer att begränsa yttrandet till ärendets budgetmässiga aspekter. Med det avses här dels potentiella effekter på statsbudgeten, dels beslutsordningen enligt rambeslutsmodellen.

Utskottet har vid flera tillfällen konstaterat att det är viktigt att de statsfinansiella konsekvenserna av förslag beaktas inom ramen för den årliga budgetprocessen (t.ex. i yttr. 2011/12:FiU6y, yttr. 2012/13:FiU3y och yttr. 2012/13:FiU5y). Utskottet har också upprepade gånger framhållit den breda parlamentariska förankring som sedan mitten av 1990-talet finns kring syftet, behovet och användningen av ett finanspolitiskt ramverk (bet. 2010/11:FiU42). Den s.k. rambeslutsmodell som riksdagen använder för att besluta om statens budget har varit en starkt bidragande faktor till den goda utvecklingen av de offentliga finanserna sedan mitten av 1990-talet.

Det centrala i rambeslutsmodellen är att anslag och andra utgifter i staten ska fastställas för varje utgiftsområde genom ett enda beslut enligt 5 kap. 12 § riksdagsordningen. Beslutsordningen med ett enda beslut innebär att såväl propositionens förslag som de motioner som påverkar det aktuella anslaget ska tas upp i anslagsbeslutet. Budgetprocessen innebär således en ordning där utgifter ställs mot varandra och prövas utifrån ett på förhand fastställt ekonomiskt utrymme (t.ex. yttr. 2012/13:FiU10y).

De nio motioner som utskottet yttrar sig om i detta ärende innehåller förslag om förlängd tandhygienistutbildning från nuvarande två till tre år och ekonomiskt stöd för sjuksköterskor under specialistutbildning. I motionerna finns även förslag om utökade utbildningsplatser för specialistsjuksköterskeutbildningar och förslag om ansvaret för sjukgymnasters specialistutbildning. Utskottet noterar att förslagen i motionerna är utformade som tillkännagivanden till regeringen, och de innehåller inga uttryckligt budgetpåverkande förslag för nästföljande budgetår. Däremot kommer förslagen, om de genomförs, att få statsfinansiella konsekvenser. Finansutskottet anser liksom tidigare (bl.a. i yttr. 2012/13:FiU3y) att förslag som innebär, eller som i detta ärende kan innebära, nya utgifter för staten måste beredas noggrant och att utgiftspåverkande beslut ska fattas inom ramen för den ordinarie budgetprocessen. Utskottet betonar också vikten av att varje ny utgift för staten alltid föregås av en grundlig beredning av regeringen.

Stockholm den 19 november 2013

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Göran Pettersson (M), Peder Wachtmeister (M), Bo Bernhardsson (S), Carl B Hamilton (FP), Marie Nordén (S), Sven-Erik Bucht (S), Staffan Anger (M), Per Bolund (MP), Anders Sellström (KD), Sven-Olof Sällström (SD), Ulla Andersson (V), Jörgen Andersson (M), Peter Persson (S), Emil Källström (C) och Agneta Karlsson (S).